

DEMETER CSANÁD

TERVEK A CSÍKSZEREDAI LEVENTE SPORTKÖZPONTRÓL

A két világháború közötti Magyarországon sporttörténeti szempontból jelentős előrelépés történt, hiszen a munkaidő szabályozása és a szabadidő növekedése tömeges időtöltéssé változtatta a sportolást a mozogni vágyók számára. Ha figyelembe vesszük a statisztikai adatokat, azt láthatjuk, hogy az első világhégés után a sportlétesítmények száma robbanásszerűen megnövekedett (közel 7 ezer intézmény).¹ Nagyon sok iskola új tornateremmel bővült, uszodák, tenispályák és céllövöldék épültek. A második bécsi döntést követően a magyar közigazgatás Észak-Erdélyben is igyekezett a testedzést az országos szintnek megfelelően felzárkóztatni. Ezt a megyék vezetőtestületei első sorban önköltségen próbálták megoldani, viszont a nagyobb beruházásokra külön költségvetési kiegészítéseket igényeltek.²

Székelyföld esetében főleg a téli sportok élveztek kiemelt támogatást, olyan kisvárosok váltak a téli sportok paradicsomává, mint Csíkszereda vagy Gyergyószentmiklós. Csíkszereda már az 1930-as évektől rendelkezett síléttel, hiszen az Erdélyi Kárpát Egyesület (EKE), Vámszer Géza kezdeményezésére rendszeresen szervezett ugróversenyeket a Suta-fenyvesi sigrópályán.³ Rangos sporteseménynek számított az 1940-ben szervezett síbajnokság és sífutó verseny, ahol jelentős helyezéseket értek el a korszak neves sportolói.⁴

A *visszacsatolás* után a városnak két jelentős sporttörténeti beruházását tartjuk számon, egyrészt a hargitafürdői honvéd gyakorló sítábor létesítését és a városi sportközpont létrehozásának tervét. Az elsőt 1942-ben sikerült az akkori lehetőségekhez mérten megvalósítani, amelynek az összege elérte a 300 ezer pengőt.⁵ A városi tanács is hozzájárult ehhez az összeghez, erről tanúskodik a település elöljárói által készített jegyzőkönyv: „Megállapítja a képviselőtestület, hogy ezen tábor létesítése növeli Csíkszereda város idegenforgalmát, s így a tábor minél előbbi megvalósítása a város érdeke. Jóllehet, a város kicsi és szegény, államsegélyből és pótdából tudja csak fedezni a rendes kiadásait is, mégis erkölcsi kötelességnek tartja a képviselőtestület, hogy a sí- és gyakorlótábor építési költségeihez hozzájáruljon. Jóváhagyja a képviselőtestület, hogy a város ötezer pengő költséggel járuljon hozzá a sí- és gyakorlótábor felépítéséhez.”⁶ Székely Géza az *Erdély* folyóirat szeptemberi számában számolt be a hargitai beruházásokról, amikor is felavatták a

Hargitafürdőre vezető gépkocsiutat, az Uz Bence menedékházat és a Madarasi Hargita oldalán épült Hargita menedékházat.⁷

A második nagyobb vállalkozása Csíkszeredának egy levente sportkomplexum építése volt. Az ötlet az 1942-es év elején vetődött fel, amikor dr. Ábrahám József alispán utasította a csíkszeredai leventeegyesületet, hogy készítsék el az éves munkatervüket és terjesszék be a költségvetésükhöz szükséges pénzigénylést. Hangsúlyozta, hogy a tételek között szerepeljenek a leventeotthonok felépítésének költségei, a honvédeknek való segély és a testnevelési alapból tervezett létesítmények pontos megjelölései.⁸ Február 25-én a város előjárói összegyűltek és közösen elkészítették azt az ütemtervet, amely felsorolta a település építkezési prioritásait. A tanácskozáson részt vett Szász Gerő polgármester, Garambszeghy Kálmán hadnagy, járásparancsnok, Vitéz Bakó Gábor műszaki tanácsos, a csíkszeredai államépítészeti hivatal vezetője, Gondos Gyárfás városi főmérnök és Buszek Gyula főgimnáziumi tanár, a leventeegyesület elnöke.⁹

A jelenlévők úgy határoztak, hogy mindenképpen szükséges a leventeotthon és a hozzá kapcsolódó sporttelepet, gyakorlóteret létrehozni, megjelölve ennek a pontos helyét a Szentlélek utca mellett. Ugyanakkor megjegyezték, hogy nemzeti szempontból feltétlen szükséges, hogy ezen a kijelölt területen egy példaértékű intézmény jöjjön létre Székelyföld *természetes központjában*. Urbanizációs szempontokat is figyelembe vettek, hiszen előre látható volt, hogy Csíktaploca és Csíksomlyó községek a közeljövőben beolvadnak a város területébe, és így az ottani leventék számára is helyet kell majd biztosítani. A területrendezésre és földvásárlásra 300 ezer pengőt irányoztak elő:¹⁰

1. A leventeotthon, sportpálya, gyakorlótér, lövőde, úszóstadion stb. létesítmények elhelyezésére szükséges terület összesen 15 kataszteri hold, amelynek az ára eléri a 45 ezer pengőt.
2. A leventeotthon és a sportpályák létesítésével kapcsolatos földmunkálatok elvégzése, az egységár számításánál figyelembe véve azt a körülményt, hogy a föld fellazítását, valamint a töltés ledöngölését a leventék végzik díjtalanul. Ez mintegy 10 ezer köbméter földet tesz ki, értékben pedig 15 ezer pengőt.
3. A leventeotthon építése, amely áll: tornaterem és színpad, öltöző, mosdó, raktárhelyiségek, olvasóterem és könyvtár, előadóterem, irodahelyiség és gondnoki lakás, összesen 2500 légmétert beépítve, összesen 200 ezer pengő értékben.
4. Kilövőhely építése, úszócsarnok létesítése, bevezetőutak létesítése, kerítések építése stb. 40 ezer pengő értékben.¹¹

Ez az összeg nem tartalmazta a stadion, a teniszpályák, futópályák és öltözők költségeit, arra való tekintettel, hogy erre a pénzt a csíkszeredai Testedző Egylet fogja majd biztosítani. Ugyanakkor a testület megegyezett abban is, hogy amennyiben a város a rendkívül szűkös anyagi helyzete miatt nem

képes fedezni a nemzetnevelés szempontjából annyira fontos, szükséges és rendkívül sürgős kiadásokat, akkor kérjen az illetékes helyekről megfelelő hozzájárulást.

Április folyamán a Testedző Egylet kérésére a Sporttelepek és Épületek Országos Főfelügyelősége helyszíni szemlét tartott és felmérte azokat a szükségleteket, amelyek a komplexum létrehozásához elengedhetetlenek. A sportközpont vezetője ugyanakkor a polgármesternek címzett levelében megígérte, hogy 40 ezer pengő segélyösszeget helyez kilátásba az építkezésekre, amennyiben a Főfelügyelőség rendben találja és jóváhagyja a helyszíni szemléje során az előzetes terveket. A bizottság észrevételei a következők voltak:

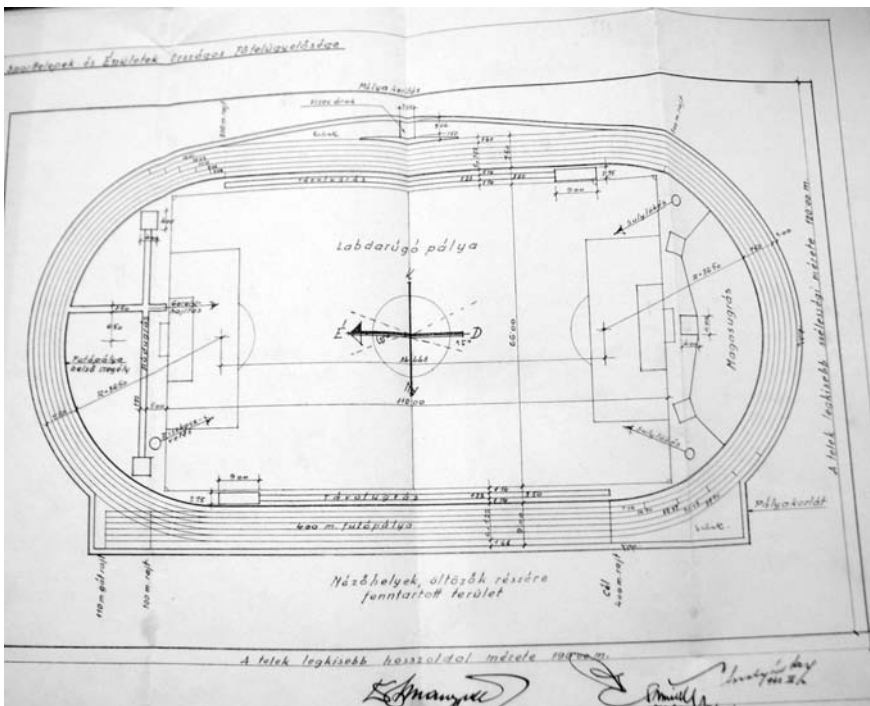
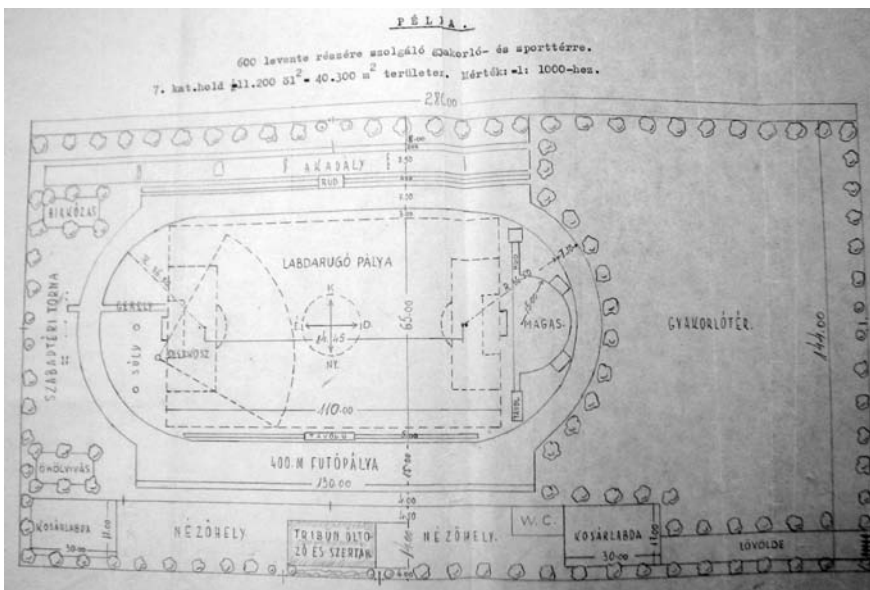
1. A terület tulajdonjogi helyzetének tisztázása és megvásárlása úgy, hogy az véglegesen a sporttelep rendelkezésére álljon.
2. Az előzetes elképzelések mellett egy szabványos 33 1/3 x 16, vagy 50 x 18 m uszodának a tervével lenne kiegészítendő, az atlétikai és labdarúgópályáknak a tervét pedig a felügyelőség által készített szabvány szerint dolgoznák át.
3. Lelátók és öltözők építése.
4. A terület megfelelő víztelenítése és kerítéssel való körbezárása.

Ennek alapján dr. Misángyi Ottó tanügyi főtanácsos, az Országos Sportközpont vezetője hivatalos felhívást intézett Ábrahám Józsefhez, Csík vármegye alispánjához, hogy a leventealaptól szíveskedjen elkülöníteni a megfelelő anyagi alapot.¹² Felvetődött a kérdés, hogy ha elkészül a sportközpont, azt milyen mértékben használhatja a városi egyesület, és milyen jogokkal fog rendelkezni a honvédség.

A válasz a május 30-i rendkívüli közgyűlésen fogalmazódott meg, éspe-dig, hogy mivel a városnak csak egy sportegyesülete van, és az nem tud egy önálló sportpályát létesíteni és fenntartani, ezért abban látják a megoldást, hogy a település épít egy sportbázist a leventék számára, és e sportpálya használatát biztosítja a csíkszeredai sportegylet részére is.¹³ Ezzel a leventetthon és a hozzá kapcsolódó sportcentrum építése szorosan egybeolvadt.

1942. október 30-án a polgármester kezdeményezésére elkezdték a tárgyalásokat a Szentlélek utca melletti és a köztemető mögötti ingatlantulajdonosokkal. Az érintettek a következők voltak: László Mária mint Faroga Viktor (a város volt polgármestere, akit a magyar bevonulás után kiutasítottak Észak-Erdélyből) képviselője, Czaka Béla mészáros mester, Orbán Gáspár, Csibi Károly, Gondos Gyárfás, Watzel Ferenc, Szopos Domokos, Hanc Antalné, Gáspár Józsefné, Vécsei Gábor.¹⁴ Miután sikerült nagyjából megegyezniük a terület vásárlási árában, a polgármester a Honvédelmi Minisztériumhoz fordult támogatásért. Az alábbiakban idézzük a város előjárójának levelét:

Tervek a sportpálya építéséről

Forrás: ANDJH, fond. 59, dosar 36/1942.

Nagyméltóságú Magyar Királyi Honvédelmi Miniszter Úrnak¹⁵

Csíkszereda város nevében mély tisztelettel kérem Nagyméltóságodat kegyeskedjék a városba létesítendő Levente-otthon megvételének biztosítására segélyként a város részére 111 000 pengőt utalványozni az alábbi indokaink alapján:

Csíkszereda város a visszatérés után elsők között volt és felismerte azt a rendkívüli erkölcsi és nemzetvédelmi előnyt, amely a levente intézményben van befektetve és éppen ezért melegen karolta fel a város 636 leventéjének jövő kérdését.

A város képviselőtestülete és vezetősége is mélyen átérezte az ifjúság testnevelésének fontosságát és törekedett a levente intézményt a városban úgy megalapozni, hogy azután ebből egy nagyszerű intézmény fejlődjék ki. Elhatározta tehát, hogy a leventék erkölcsi oktatása és testnevelési céljai megvalósítására Levente-otthont létesít, hogy ez az otthon ezután központja legyen a Székelyföld levente intézményeinek.

A város környéke különösen alkalmas a sí-sport gyakorlására, nagyobb sí-kiképző keretek és oktatók kiképzésére. Erre a célra tehát nagyobb otthonra van szükség, mert 50–100 főnyi osztagok elhelyezésére ez idő szerint megfelelő hely a városban nincs.

A város tárgyalásokat kezdett a csíkszeredai közbirtokossággal és annak a székházát óhajtja megszerezni a Levente-otthon céljaira. Ez az épület a város főutcáján 800 öl területen fekszik. Utcái részében van egy nagy terem, amelyek eredetileg is ünnepek, összejövetelek céljára épült és ehhez csatlakozik megfelelő számú és nagyságú mellék-helyiségek. E nagyterem alkalmas a leventék részére összejövetelekre, téli tornára, vívó és birkózó sport céljára. A mellék-helyiségekben pedig öltöző, mosdó, irodai, és társalgó-helyiségek volnának berendezhetők. Az udvari részen van egy nagyobb épület, amely megfelelő átalakítással alkalmas volna 100 levente vagy oktató téli elhelyezésére. Az udvaron pedig kuglizó és kisebb 30 méteres lőtér felállítására van bőséges hely.

Ezen épület megszerzésével a csíkszeredai leventék olyan otthonhoz jutnának, amely minden tekintetben minta és példaszerű volna más városok részére is. Az épület megvételére nézve a város a Közbirtokossággal megállapodást kötött és ennek értelmében a Közbirtokosság az épületet 135 000 pengőért eladná. Az épület átalakítása kb. 25 000 pengő költséget kíván. Az összes költség tehát 160 000 pengőt tesz ki. Most az 1942. évben nyomban kifizetendő volna 135 000 pengő vételár. Ehhez a város 1942. évben 24 000 pengőt tud rendelkezésre bocsájtani, mert ez az összeg a város költségvetésében fel van véve, jóvá van hagyva és így azonnal kifizethető.

A mai napon tehát 111 000 P. hozzájárulásra volna szükség Nagyméltóságod részéről, hogy az ingatlan vétele megtörténhessen, mert a Közbirtokosság részére a teljes vételár még ebben az évben fizetendő. Nagyméltóságod által kiutalandó 111 000 P. segély és a város által ez évben kifizetendő 24 000 P. összeggel az ingatlan megvásárlása megtörténhetné az ingatlan átalakításának költségeire pedig Csíkszereda város 1943 tavaszán rendelkezésre bocsájta az általa felajánlott 50 000 P. segélyből hátralékos összeget 26 000 pengőt, amely összeg az átalakítás és teljes jó karba hozatal költségeit fedezni kívánja.

Csíkszereda város többet mint 50 000 pengőt egy Levente-ház létesítéséhez adni nem tud, mert a város mindössze 500 000 P. körüli költségvetéssel rendelkezik és ezt is csak 75%-os póttadóval tudja fedezni. A város az utolsó két évben máris erejét meghaladó létesítményhez kötötte le magát. Most van befejezés alatt a városi szálló, a közeljövőben épül a méntelep és a huszárlaktanya, amelyekhez való városi hozzájárulás 500 000 pengőt tesz ki. A város tehát hosszú ideig lekötötte erejét és mert egyébként is számos kulturális és szociális kötelezettség hárul rá a levente ügy fejlesztésére sem nyújthat a felajánlott 50 000 pengőnél nagyobb összeget. Viszont ezt szívesen áldozza, mert meg van győződve arról, hogy a leventeügy felkarolása nemzetvédelmi szempontból is életfontosságú kérdés és ezért ezt a kérdést a város fenti módon hosszú időre magalapozni kívánja.

Tudja Csíkszereda város, hogy Levente-otthon létesítésével még teljes mértékben nem tesz eleget kötelezettségének és még ezen felül szükség lesz lőtér és sportpálya építésére is, ezeket azonban csak a folytatólagos évek során kívánja fokozatosan megvalósítani. Az 1942 és 1943 év a levente-otthon teljes berendezését fogja szolgálni és amint a leventék megfelelő otthonhoz jutnak, ez az otthon fogja megadni a levente intézménynek az erőt a további fejlődéshez.

Mély tisztelettel kérem tehát Nagyméltóságodat kegyeskedjék a város kérését teljesíteni a Levente otthon megvételéhez szükséges 111 000 P. összeget segélyként megállapítani, mert ennek biztosítása nélkül a város egymagában a Levente intézmény részére otthont és további fejlődéshez biztos alapot nyújtani nem képes.

Csíkszereda, 1942. november hó 11-én

mély tisztelettel:

a város képviselőjében, a polgármester

A decemberi tanácskozás jegyzőkönyvében már azt olvashatjuk, hogy habár a város még nem vásárolta meg a közbirtokosság épületét, mégis a leventeotthon székházát ide helyezte. Indoklásuk szerint, amíg el nem dől, hogy megvásárolják-e az ingatlant, vagy egy teljesen újat építenek, addig is azonnali

hatállyal három évig bérbe veszik.¹⁶ Az épület megvásárlására és a szükséges átalakítások végrehajtására 209 ezer pengőt irányoztak elő, amelyből a város 24 ezer pengőt fog állni saját költségvetéséből, a megmaradó 185 ezer pengőt államsegélyként fogják igényelni. Ugyanakkor kikötötték, hogy amennyiben nem sikerül 1943 tavaszára megvásárolni teljes mértékben a területet, akkor azonnal nekiállnak egy új otthon építésének. Jóváhagyták Gondos Gyárfás városi főmérnök, Buszek Gyula főgimnáziumi tanár, leventeegyesületi elnök, Dugonics Aladár körzetparancsnok, Duka János igazgató-tanító, levente főoktató kérését, hogy amennyibe új otthont építenek, azt – az előző tervekhez hűen – a meglévő sportpályára tervezzék az Erzsébet utcába, szemben a parkkal, mivel más helyszín messze lenne a várostól, és ez rendkívül hátrányosan érintené a leventék oktatását, az általuk szervezett előadásokat és ünnepélyeket.¹⁷ A város a gyakorlóteret és a sportpályát 1943–44-es évekre tervezte megvalósítani az erre a célra kijelölt helyen, a Szentlélek utcában.¹⁸

A levéltári források többet nem közölnek a sportkomplexummal kapcsolatosan, azt tudjuk, hogy elkezdtek az építkezéseket, feltöltötték és rendezték a vizes területeket, viszont a háború utolsó évei nem tették lehetővé Csíkszereda egyik legnagyobb beruházásának elkészítését. A megmaradt tervrajzok és dokumentációk ugyanakkor bizonyítják, hogy a város a *kis magyar világ* időszakában sem tétlenkedett, hanem a lehetőségekhez mérten korszerűsíteni próbálta a település intézményeit és sportéletét.

Jegyzetek

- ¹ ROMSICS Ignác: *Magyarország története a XX. században*, Osiris Kiadó, Budapest, 2005, 221. p.
- ² OLÁH Sándor: *Kivizsgálás. Írások az állam és a társadalom viszonyáról a Székelyföldön, 1940–1989*, Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2008, 141–142. p.
- ³ PÁL Pál Előd: *A csíki síiskola. A csíkszeredai alpesi-sí története 1934–2010*, Csíkszereda Kiadóhivatal, Csíkszereda, 2010, 13. p.
- ⁴ Uo., 14. p.
- ⁵ OLÁH: *i.m.*, 142. p.
- ⁶ *Közgyűlési jegyzőkönyvek 1942, Csíkszereda*. Arhivele Naționale Direcția Județeană Harghita [Nemzeti Archívumok Harghita Megyei Igazgatósága, a továbbiakban ANDJH], fond 59 (Primăria orașului Ciuc 1940–1944), dosar 294/1942, 41f.
- ⁷ SZÉKELY Géza: Ünnepnapok a Hargitán, *Erdély folyóirat*, 1942. szeptember.
- ⁸ ANDJH, fond. 59, dosar 36/1942, 1017/1942 szám.
- ⁹ Uo., Jegyzőkönyv 1942. február 25.
- ¹⁰ Uo.
- ¹¹ Uo.
- ¹² Uo., Jegyzőkönyv 1942. május 7.

¹³ Uo., Jegyzőkönyv 1942. május 30.

¹⁴ Uo., Jegyzőkönyv 1942. október 28.

¹⁵ Uo., Gépelt levél 1942. november 11.

¹⁶ Uo., Jegyzőkönyv 1942. december 7.

¹⁷ Uo.

¹⁸ Uo., Jegyzőkönyv 1943. február 5.